

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 16 Febr. 1874, kl. 2 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förändrad lydelse af 35 § Regeringsformen.

I nämnda § uppräknas de embets- och tjänstemän, som hafva förtroendesysslor, från hvilka Konungen må dem entlediga när han pröfvar rikets tjänst det fördrå.

Under erinran, att bland desse embets- och tjänstemän upptagas presidenter och chefer för kollegier eller i deras ställe inrättade verk samt cheferne för tullstyrelsen och postverket, men att tid efter annan flera centrala embetsverk blifvit anordnade, hvilka, ehuru icke till kollegier hänförliga eller i deras ställe inrättade, likväl vore af den betydighet, att deras chefer i afseende på sin embetsförvaltning borde anses likställda med dem för tullstyrelsen och postverket, har Kongl. Maj:t i ofvanberörda nådiga proposition (N:o 10), som af Riksdagens begge Kamrar blifvit till Konstitutions-Utskottet remitterad, föreslagit, att, med ändring af 35 § Regeringsformen, jemväl chefsbefattningarne i fängvårdsstyrelsen, landtmäteristyrelsen, styrelsen för statens jernvägstrafik, lotsstyrelsen, telegrafstyrelsen och skogsstyrelsen måtte varda till förtroende-embeten hänförda.

Ifrågavarande § har sedan Regeringsformen stiftades undergått flera förändringar såsom en naturlig följd af de under tidernas lopp skedda ombildningar af embetsverken. Genom en dylik förändring blefvo vid 1840—1841 årens riksdag bland förtroendemännen upptagne presidenterne och cheferne för de i kollegiers ställe inrättade verk äfvensom cheferne för tullstyrelsen och för postverket. Kort derefter eller vid 1853—1854 årens riksdag föreslog Konstitutions-Utskottet, att, enär styrelsen öfver fängelser och arbetsinrättningar i riket vore en institution af sådan beskaffenhet, att chefsbefattningen derstädes syntes böra vara en förtroendesyssla, 35 § Regerings-

formen måtte i dylik syftning förändras; men sedan tre bland dåvarande stånden anmärkt, att denna chefsbefattning, såsom ännu icke å ordinarie stat uppförd, ej heller borde i grundlag upptagas, fick frågan derom vid sistberörde riksdag förfalla.

Numera äro likväl chefsbefattningarne i såväl fängvårdsstyrelsen som öfriga ofvanuppräknade embetsverk å rikets ordinarie stat uppförda; och då naturen af dessa chefsplatser, enligt Utskottets åsigt, uppenbart fordrar, att de måste vara förtroendesysslor, hemställer Utskottet vördsamt:

att, med bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga Proposition, följande förslag till förändrad lydelse af 35 § Regeringsformen måtte antagas att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 35.

(Nuvarande lydelse:)

Statsrådets ledamöter, presidenter och chefer för kollegier eller i desses ställe inrättade verk, justitie-kanslern, cheferne för *tullstyrelsen och för postverket*, expeditionschefer i statsdepartementen, öfverståthållaren, underståthållaren och politie-mästaren i hufvudstaden, landshöfdingar, fältmarskalkar, generaler och amiraler af alla grader, generaladjutanter, öfveradjutanter, stabsadjutanter, kommendantur i fästningarne, öfverstar för regimentena, sekundcheferne för gardesregimentena till häst och fot och för lifregimentets corpser samt cheferne för öfrige särskildt för sig bestående militära corpser eller bataljoner, cheferne för artilleriet, fortifikations-, fältmättnings- och sjömättningsväsendet, ministrar, sändebud och agenter för handeln hos främmande makter samt de embets- och tjenstemän, som uti

(Föreslagen lydelse:)

Statsrådets ledamöter, presidenter och chefer för kollegier eller de i desses ställe inrättade verk, justitiekanslern, cheferne för *fångvården, landtmäteriet, statens jernvägstrafik, lots-, post-, telegraf- och tull-verken samt skogsväsendet*, expeditionschefer i statsdepartementen, öfverståthållaren, underståthållaren och polismästaren i hufvudstaden, landshöfdingar, fältmarskalkar, generaler och amiraler af alla grader, generaladjutanter, öfveradjutanter, stabsadjutanter, kommendantur i fästningarne, öfverstar för regimentena, sekundcheferne för gardesregimentena till häst och fot och för lifregimentets corpser samt cheferne för öfrige särskildt för sig bestående militära corpser eller bataljoner, cheferne för artilleriet, fortifikations-, fältmättnings- och sjömättningsväsendet, ministrar, sändebud och agenter för handeln

Konungens kabinett för utrikes brevexlingen och vid beskickningarne nyttjas, hafva förtroendesysslor, hvarifrån Konungen må dem entlediga när han pröfvar rikets tjenst det fordra. Konungen kungöre dock sådane beslut i statsrådet, hvars ledamöter vare skyldige att deremot göra underdåniga föreställningar om de finna sig dertill skäl äga.

hos främmande makter samt de embets- och tjenstemän, som uti Konungens kabinett för utrikes brevexlingen och vid beskickningarne nyttjas, hafva förtroendesysslor, hvarifrån Konungen må dem entlediga när han pröfvar rikets tjenst det fordra. Konungen kungöre dock sådane beslut i statsrådet, hvars ledamöter vare skyldige att deremot göra underdåniga föreställningar om de finna sig dertill skäl äga.

Stockholm den 16 Februari 1874.

Å Utskottets vägnar:

Th. Munck af Rosenschöld.

Reservation:

af Herr *Sven Nilsson*: »Jag har icke kunnat dela Utskottets uppfattning om nyttan och nödvändigheten att föröka antalet af sådana förtroendesysslor, från hvilka Konungen utan angifvet skäl kan entlediga innehafvarne. Efter min uppfattning borde en sådan Kongl. Maj:ts rättighet sträcka sig till endast sådana högre embeten eller befäl, som medelst sin verksamhet stå i ett nödvändigt sammanhang med sjelfva riksstyrelsen eller lyda under Kongl. Maj:t såsom högste befälhafvare öfver krigsmakten, såsom minister- och militär-staterna och måhända äfven höfdingarne i länen. Öfrige embetsmän, såsom chefer för kollegier och andra i lika ställning, böra vara undergifna landets lagar, hvilka, om de i sitt närvarande skick icke äro sådana, att de lämpa sig för en noggrann kontroll af chefernes verksamhet, eller att afskeda de oduglige, lätteligen böra kunna förändras så, att de uppfylla ett sådant ändamål.

En del af sådane chefer, som nu äro eller skulle blifva förtroendemän, utöfva domaremakten och nästan alla hafva de en makt öfver sina underlydande, som, måhända i många fall nödvändig, likväl i vissa fall torde vara nog vidsträckt. Att än vidare öka Kongl. Maj:ts absoluta välde i sådan riktning, som nu är föreslagen, är att öka makten ej blott öfver ett större antal chefer utan medelbart äfven öfver en större mängd af chefernes underlydande. En dylik makt finner jag icke vara alldeles förenlig med den frihet och trygghet, som bör tillkomma hvarje medborgare i ett lagbundet samhälle.

Men det är icke blott i denna del af Utskottets tillstyrkande jag icke varit af lika tanke med majoriteten. Mera betänkliga brister än de nu angifna anser jag förefinnas uti de i förslaget från nu gällande lydelse bibehållna orden: »presidenter och chefer för kollegier *eller de i dessas ställe inrättade verk*». Emedan »grundlagarne skola efter deras ordalydelse i hvarje särskildt fall tillämpas», bjuder nödvändigheten att dessa lagar böra vara eller göras så tydliga och bestämda som möjligt. De här af mig anmärkta orden: »eller de i dessas ställe inrättade verk» innehålla deremot ett så obestämdt och otydligt uttryck, att åtminstone icke jag kan fatta anledningen, hvarföre de kommit att inflyta i vår främsta grundlag. Det lär icke kunna förnekas, att i fall ett eller flera af våra kollegier komme att borttagas samt nu dit hörande göromål fördelas på flera andra verk, så både kan och nästan nödvändigt måste ovissbet uppstå, om hvilka eller huru många af dessa verk skola anses vara i stället för ett borttaget kollegium, och i följe dermed om hvilka chefer, som efter detta obestämda och otydliga stadgande böra vara afsättlige eller icke. För att icke gifva anledning till framtida tvister om tydningen af en så obestämd föreskrift, har jag velat hafva den utesluten ur den föreslagna paragrafen. Ingen kan förutse huru obehagliga, kanske vådliga tvister, som vid mindre lugna tider än de nuvarande kunna uppstå i anledning af så sväfvande bestämmelser; och har jag derföre, då icke det otydliga och obestämda uti ifrågavarande § blifvit uteslutet, ej heller med min röst velat tillstyrka någon förändring deri.»
